

بررسی تبعات پول شویی در صنعت بیمه برای امنیت اقتصادی و تحقق اقتصاد مقاومتی و راهکارهای پیشگیری و مقابله با آن

علیرضا دقیقی اصل^۱
پیمان محمدی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۱۰

تاریخ ارسال: ۱۳۹۷/۰۹/۲۵

چکیده

در این پژوهش سعی بر آن بوده است تا با توجه به یکی از مهم‌ترین محورهای بیان شده در سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی که مبحث مربوط به شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن است، به بررسی تبعات پول شویی در بیمه پرداخته شود. برای انجام این پژوهش از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی (مصاحبه با خبرگان و پرسشنامه) جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش ۳۸۱ نفر می‌باشد و برای تجزیه تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS بهره برده شده است. نتایج پژوهش در قالب ۵۰ راهکار که بیشترین امتیاز را گرفته‌اند ارائه شده است. نتایج حاکی از آن است که پول شویی بر امنیت اقتصادی تبعات معناداری دارد و موجب هزینه مستقیم بر نیروهای قضایی و انتظامی، توسعه دامنه فساد اقتصادی، تخریب نهادهای مالی، ایجاد حباب‌های قیمت و بی‌ثباتی در بازارهای کشور می‌شود. مطابقت و اطمینان از صحت اطلاعات اخذ شده اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی خدمات بیمه‌ای با مندرجات مدارک شناسایی معتبر، الزام احراز هویت و اخذ استعلام از بانک‌های اطلاعات داده‌ای و ارائه گزارش یک معامله مشکوک به واحد اطلاعات مالی توسط موسسه بیمه مهم‌ترین راهکارها می‌باشند. بررسی‌های پژوهش حاضر نشان داد که پول شویی در بیمه منجر به کاهش امنیت اقتصادی در ایران شده و امکان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی را کاهش می‌دهد.

واژگان کلیدی: پول شویی، امنیت اقتصادی، صنعت بیمه، اقتصاد مقاومتی.

۱ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز. (Daghighiasli@gmail.com)

۲ کارشناسی ارشد اقتصاد و تجارت الکترونیک دانشگاه علامه طباطبائی. نویسنده مسئول.

۱. مقدمه

یکی از پدیده‌هایی که بشر از بدو تولد با آن همراه بوده و به اشکال گوناگون تجربه کرده است، جرم یا بزه هست. امروزه با افزایش توجه به جهانی‌شدن اقتصاد، رونق بازارهای مالی، نقل و انتقال آسان کالا و خدمات سرمایه و جرائم سازمان‌یافته گسترش زیادی پیدا کرده‌اند. یکی از این جرائم سازمان‌یافته پول‌شویی است (وحدتی نیا، ۱۳۹۲) پول‌شویی عبارت است از پردازش عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و غیرقانونی به گونه‌ای که منشأ غیرقانونی مال تغییر یابد و هیچ‌گونه سوءظنی را در مورد منشأ غیرقانونی آن برنمی‌انگیزد. (جزایری، ۱۳۸۲) بیمه نقش حیاتی در افزایش رشد اقتصادی یک کشور دارد. این بخش هم در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و هم در تأمین وام برای سایر صنایع نقش مهمی ایفا می‌کند که این امر به توسعه‌ی بهتر اقتصادی می‌انجامد. به‌طور کلی در سراسر جهان بخش بیمه انتقال ریسک پس‌انداز و خدمات سرمایه‌گذاری را برای افراد، شرکت‌ها و دولت به همراه دارد. بخش بیمه نیز مانند سایر بخش‌های مالی به‌شدت در معرض پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه قرار دارد. این بخش به دلیل ماهیتی که دارد یکی از بخش‌های بسیار جذاب برای پول‌شویی است. ما در این مقاله ابتدا به بیان مفاهیم پول‌شویی پرداخته و پس از توضیح مفاهیم پول‌شویی و نیز سوابق مطالعاتی و اجرای آن، راهکارهای مبارزه با پول‌شویی ارائه می‌شود.

پدیده پول‌شویی و مبارزه با آن در کشورهای جهان مقوله‌ای فراتر از یک سلسله اقدامات داخلی است. آنچه اکنون اهمیتی فراتر از قانون پول‌شویی یافته، چگونگی تعاملات و همگرایی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی میان کشورها برای استقرار چترهای نظارتی و کنترلی مبارزه با پول‌های سیاه است. متأسفانه امروزه به دلیل رشد چشمگیر جرائم و اعمال خلاف در سطح جهان، پول‌شویی رشد بسیاری یافته است و به یکی از عوامل مهم بازدارنده رشد و توسعه اقتصادی کشورها تبدیل شده است به همین دلیل عزم جامعه بین‌المللی بر مبارزه با آن متمرکز گردیده و تدابیر مختلفی برای این امر به‌کاربرده‌اند. بیمه، صنعتی سودمند و مؤثر در توسعه اقتصادی و تقویت‌کننده‌ی روحیه تعاون و همیاری است. این صنعت از جهت داشتن سه اثر مهم «افزایش امنیت در عرصه‌های مختلف زندگی و فعالیت اقتصادی»، «افزایش سرمایه‌گذاری، اشتغال و رشد اقتصادی» و «توزیع عادلانه‌ی ریسک‌ها و ارتقای عدالت اقتصادی و کاهش فقر ناشی از مخاطرات که دامن‌گیر بخشی از جامعه می‌شود»، حائز جایگاه مهمی در پیشرفت و تعالی یک کشور است. نهاد بیمه از جهت افزایش امنیت ذهنی و اطمینان خاطر و نیز توزیع عادلانه اثرات سوء مخاطره‌ها، نقش مهمی در بهسازی بستر اقتصادی جامعه دارد. این نهاد با کاهش زیان‌های ناشی از انواع خطرات متداول در عرصه‌های مختلف زندگی و کاهش فقر جبری، ناشی از خسارت‌های غیرقابل پیش‌بینی نقش مهمی در تحقق عدالت اقتصادی ایفا می‌کند. همچنین جایگاه این نهاد در تأمین بخشی از منابع مالی موردنیاز برای سرمایه‌گذاری، افزایش تولید و اشتغال پایدار، موجب اهمیت آن در تحقق پیشرفت اقتصادی می‌گردد. به همین جهت نهاد بیمه از اجزای بی‌بدیل در الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت محسوب می‌شود. بخش بیمه نیز مانند سایر بخش‌های مالی به‌شدت در معرض پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه قرار دارد. حجم بالای مبادلات مالی با نقل و انتقالات مرحله صدور، پرداخت اقساط، پرداخت خسارت، بازیافت، بازخرید و غیره موجب شده است که صنعت بیمه به دلیل ماهیت خود و مبادلات مالی که دارد به یکی از بخش‌های بسیار جذاب برای پول‌شویی بدل شده است. بدین منظور

سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی و مسئولین ذی‌ربط باید تدابیر مفیدی را به منظور مقابله با این معضل اتخاذ کنند تا از نفوذ پول‌های آلوده به بخش بیمه کشورها جلوگیری به عمل آید. متأسفانه به وجود نقش مهمی که این بخش دارد اقدامات پیشگیرانه در مقابل پول شویی مؤثر نیستند که دلیل اصلی آن عدم اطلاع و توجه بخش بیمه از موضوع پول شویی است.

پول‌شویی فرایند پیچیده‌ای است که در نهایت پول حاصل از فعالیت‌های مجرمانه را وارد سیستم اقتصادی کشور می‌نماید و با توجه به این‌که پول شویی جرم ثانویه تلقی می‌شود، وجود آن در کشور بیان‌گر وجود جرائم مختلف دیگری است که باید نسبت به ریشه‌کن کردن آن‌ها اقدامات لازم و اهتمام جدی صورت پذیرد. می‌توان پذیرفت که چنانچه وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه بتواند به یک نظام مالی از طریق اقدام آگاهانه یا ناآگاهانه تعدادی کارمند وارد شود آن نظام جبراً به همکاری با فعالیت سازمان‌های تبهکار کشانده می‌شود که در عین حال که شهرت و اعتبار آن کشور را زیر سؤال می‌برد آثار زیان‌بار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی قابل توجهی را برای جوامع به همراه دارد که از آن جمله می‌توان به آلوده شدن و بی‌ثباتی بازارهای مالی، بی‌اعتمادی مردم به نظام مالی، تغییرات جبری و ناخواسته در تقاضای پول و تغییر شدید در نرخ بهره و در نتیجه انتقال پیش‌بینی‌نشده سرمایه بین کشورها، تضعیف بخش خصوصی قانونی، شکست برنامه‌های خصوصی‌سازی کشورها، کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی، کاهش درآمد دولت‌ها، فاسدشدن ساختار و لطمه شدید به اعتبار دولت‌ها و نهادهای اقتصادی کشورها و ... اشاره کرد و همین امر انجام پژوهش و سپس تدوین قوانین جامع برای مبارزه با آن را به ضرورتی انکارناپذیر مبدل کرده است. یکی از مهم‌ترین محورهایی که در سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی به آن توجه خاصی شده است، مبحث مربوط به شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن است. لذا با توجه به اهمیت امنیت و شفاف‌سازی اقتصادی در جهت دستیابی به اقتصاد مقاومتی، این پژوهش دقیقاً در راستای تحقق بند نوزدهم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبتنی بر «شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و ...» می‌باشد. همچنین دستورالعمل شناسایی منشأ سرمایه شرکت‌های بیمه که در آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پول شویی مصوب ۱۳۸۸/۹/۱۴ وزیران عضو کارگروه تصویب آیین‌نامه‌های مربوط به قانون مبارزه با پول شویی، ابلاغ شده است بر اهمیت این موضوع تأکید می‌کند. لذا از آنجایی که نتایج این تحقیق می‌تواند مورد استفاده برنامه ریزان و سیاست‌گذاران در حوزه تحقق امنیت اقتصادی در صنعت بیمه قرار گیرد، لذا انجام این تحقیق از اهمیت بالایی برخوردار است.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پول شویی پدیده‌ای است که طی آن پول‌ها و وجوهی را که از طریق نامشروع و غیرقانونی به دست آمده به طوری با پول‌های مشروع مخلوط می‌نمایند که تفکیک و تشخیص آن‌ها از یکدیگر امان پذیر نیست. این پدیده در جریانات چند دهه اخیر در سطح جهان به دلیل رشد بازارهای مالی، روند صعودی جهانی شدن و ادغام بازارهای مالی و اقتصادی و همچنین پیشرفت‌های چشمگیر علمی و فناوری به طور گسترده‌تری مطرح گردیده است. به دلیل آثار سوئی که پول شویی در اقتصاد کشورها ایجاد می‌نماید تلاش‌هایی در سطح

بین‌المللی جهت مقابله با این پدیده صورت گرفته است. «پول شویی را عموماً عارضه‌ای ثانوی و متقارن با جرم مستند مانند قاچاق مواد مخدر، سرقت، کلاهبرداری، تحصیل مال نامشروع از طریق اختلاس و سایر جرائم سازمان‌یافته می‌دانند. پول شویی مجموعه اقداماتی برای جابه‌جایی پول حاصل از دادوستد غیر مشروع و خلاف قانون می‌باشد. جرم‌های سازمان‌یافته با پول شویی همراه است» (وحدتی نیا، ۱۳۹۲).

این پدیده تهدیدی جدی علیه اقتصاد ایران محسوب شده و سبب می‌گردد فعالیت اقتصاد خصوصی و دولتی و تعاونی از مسیر اصلی خود خارج شود و به یک شریان ناصحیح بدل گردد. بدین منظور سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی و مسئولین ذی‌ربط باید تدابیر مفیدی را به منظور مقابله با این معضل اتخاذ کنند. تا از نفوذ پول‌های آلوده به بخش بیمه کشورها جلوگیری به عمل آید. متأسفانه با وجود نقش مهمی که این بخش دارد اقدامات پیشگیرانه در مقابل مؤثر نیستند که دلیل اصلی آن عدم اطلاع و توجه بخش بیمه از موضوع پول شویی است. در کشورهای درحال توسعه بخش بیمه بیشتر در معرض آسیب پول شویی قرار دارد. دلیل این امر مستثنا کردن اقدامات و تدابیر احتیاطی در کشورهای درحال توسعه است.

۲-۱. تعریف پول شویی

«پول شویی یا تطهیر پول اصطلاحی است که برای توصیف روش‌ها یا فرآیندهایی به کار می‌رود که طی آن سرمایه‌هایی که از فعالیت‌های غیرقانونی یا مجرمانه به دست آمده‌اند به سایر دارایی‌ها تبدیل می‌شوند تا منشأ و مالک واقعی آن یا سایر عواملی که ممکن است غیرقانونی بودن آن‌ها را نشان دهد، پنهان کند. هدف اصلی پول شویی قانونی کردن درآمدهایی است که از این منابع ناشی می‌شوند.» (هارونی، ۱۳۸۵).

عده‌ای از محققان پول شویی را این‌گونه تعریف کرده‌اند:

«تطهیر پول یا پول شویی به مجموعه فعل و انفعالاتی گفته می‌شود که از سوی مجرمان مرتبط با درآمدهای نامشروع و اعمال مجرمانه، برای قانونی جلوه دادن این درآمدها و مخفی نگه‌داشتن منشأ غیرقانونی آن‌ها به عمل می‌آید» (شمس ناتری، ۱۳۸۲).

«پول شویی عبارت است از پردازش عواید حاصل از اعمال مجرمانه برای تغییر ظاهر منشأ غیرقانونی مال به گونه‌ای که سوءظنی در مورد منشأ غیرقانونی آن برانگیخته نشود.» (میرزاوند، ۱۳۸۲).

«فرآیند پنهان و مخفی نمودن ماهیت و منشأ غیرقانونی مال حاصل از ارتکاب جرم است به نحوی که ظاهر قانونی به خود بگیرد» (جزایری، ۱۳۸۲).

تعریف پول شویی از دیدگاه اسناد بین‌المللی:

ماده یک «طرح و دستورالعمل جوامع اروپایی» در مارس ۱۹۹۰ پول شویی را این‌گونه تعریف می‌کند: «تبدیل یا انتقال اموال، با علم به اینکه چنین اموالی از جنایات شدیدی ناشی شده است، به منظور اختفا یا انحراف منشأ غیرقانونی اموال یا کمک به هر شخصی که به ارتکاب چنین جرمی یا جرمی مبادرت می‌ورزد به منظور رهایی یافتن از آثار حقوقی اقدام وی و اختفاء یا انحراف ماهیت واقعی، منبع، محل استقرار، حرکت، حقوق مربوط به اموال یا مالکیت اموال به علم بر اینکه چنین اموالی از ارتکاب جنایت شدید نشأت گرفته است» (سلیمی، ۱۳۸۱).

گروه کاری اقدام مالی مبارزه با پول شویی^۱ موسوم به FATF پول شویی را به این شرح تعریف می‌کند: «تحصیل، تملک، نگهداری، تصرف یا استفاده از درآمدهای حاصل از جرم با علم به اینکه، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، در نتیجه ارتکاب جرم به‌دست‌آمده باشد.

تبدیل، مبادله یا انتقال درآمدهای حاصل از جرم به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به اینکه، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود.

اختفاء، پنهان، یا کنمان کردن ماهیت واقعی منشأ، منبع، محل، نقل‌وانتقال، جابه‌جایی یا مالکیت، درآمدهای حاصل از جرم که، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، در نتیجه جرم تحصیل شده است.» (جزایری، ۱۳۸۲).
کنوانسیون پالمو، پول شویی را چنین تعریف کرده است:

«هر یک از دولت‌های عضو، باید مطابق اصول اساسی حقوق داخلی خود، قانون‌گذاری و اقدامات دیگری را که برای تثبیت جرم جزایی در صورت ارتکاب عمومی اعمال زیر لازم است، اتخاذ کنند:

الف) تبدیل یا انتقال دارایی با علم به اینکه آن دارایی‌ها عواید ناشی از جرم می‌باشد. به قصد اختفاء یا تغییر منشأ نامشروع اموال یا کمک به هر شخصی که در ارتکاب جرم مقدمی نقش داشته برای گریز او از پیامدهای قانونی اعمالش.

ب) اختفاء یا تغییر ماهیت واقعی، منشأ، محل، وضعیت، جابه‌جایی، مالکیت یا حقوق متعلق به اموال، با علم به اینکه این‌گونه اموال عواید ناشی از جرم است» (حیدری، ۱۳۸۳).

طبق یک نظریه اصطلاح پول شویی به سال‌های ۱۹۳۰ برمی‌گردد، در آن زمان باندهای بزرگ خلاف‌کاری برای توجیه درآمدهای نامشروع خود مجموعه لباس‌شویی و پمپ‌بنزین دایر کردند و چون در این اصناف معاملات با پول نقد انجام می‌شد، آن‌ها میان منشأ اصلی درآمدهای خود با این کسب‌وکارها پل می‌زدند و یک نظریه دیگر در مورد رواج کلمه پول شویی آن است که در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی موضوع پول شویی مجدداً با ماجرای رسوایی واترگیت مطرح شد (تذهیبی اصفهانی، ۱۳۸۱).

۲-۲. پول شویی در ایران

در ایران شبکه‌های بین‌المللی قاچاق مواد مخدر منطقه موسوم به مثلث هلال طلایی «ایران-افغانستان-پاکستان» پول‌های محلی به‌دست‌آمده از فروش مواد مخدر را به کالاهای گوناگون تبدیل می‌کنند، سپس این کالاها به شرکت‌های ثبت‌شده در هنگ‌کنگ، سنگاپور و امارت متحده عربی منتقل می‌شود. این شرکت‌ها کالاهای یادشده را در اختیار قاچاقچیان کالا در ایران می‌گذارند و آنان از اسکله‌های غیرقانونی کالا را به صورت قاچاق وارد ایران می‌کنند و در بازار به صورت قانونی می‌فروشند. سپس پول‌های به‌دست‌آمده از فروش کالا به برخی صندوق‌های قرض‌الحسنه و سازمان‌های پولی دور از کنترل و نظارت رسمی واریز

^۱ Financial Action Task Force on Money Laundering

می‌شود. این سازمان‌ها پول‌ها را به آن سوی مرزها می‌فرستند و پاک‌نمایی می‌کنند. (صبور، شفیع، ۱۳۸۸)

۲-۳. دسته‌بندی پول‌های نامشروع

انواع این پول‌های نامشروع به سه گروه پول‌های سرخ که مربوط به اقدامات تروریستی است، پول‌های سیاه که حاصل از قاچاق کالا و پول‌های خاکستری که حاصل از فرار مالیاتی و فروش کالا و یا فعالیت‌های تولیدی که از نظر دولت پنهان می‌ماند، تقسیم می‌شوند.

«الف) پول سیاه: درآمدهایی که از راه قاچاق کالا و مواد مخدر و ثروت‌های نامشروع دیگر به دست می‌آید.

ب) پول‌های خونین: به اقدامات ضد بشری و خیانت کارانه اطلاق می‌شود.

پ) پول‌های خاکستری: به درآمدهایی گفته می‌شود که از کانال‌های زیرزمینی و پنهانی به دور از چشم مأموران حکومتی به دست می‌آید.» (آزادی، ۱۳۸۹).

۲-۴. مراحل انجام پول شویی^۱

در شیوه‌های گوناگون که پولشویان در فرآیند حاصل از فعالیت مجرمانه به کار می‌گیرند، معمولاً، در همه‌ی آن‌ها، انگیزه‌های مشترکی به شرح ذیل وجود دارد:

الف) نیاز به پنهان کردن منشأ اصلی پول در تمام مراحل

ب) نیاز به اعمال کنترل در طول فرآیند

پ) نیاز به تغییر شکل برای کاهش دادن حجم پول نقد حاصل از فعالیت مجرمانه (تذهیبی اصفهانی، ۱۳۸۱).

پولشویان در نتیجه‌ی ارتكابی که منافع و عواید زیادی به دست می‌آورند و برای اینکه ردپایی از آن‌ها یافت نشود، برای حل این مشکل معمولاً سه مرحله را پشت سر می‌گذارند.

الف) استقرار یا مکان‌یابی^۲

استقرار، اولین مرحله از فرآیند پول شویی است، جراثم مقدم پول شویی، عمدتاً جراثمی هستند که پول نقد فراوانی از فعالیت‌های نامشروع عاید مرتکبین می‌کنند، لذا در این مرحله وجوه حاصله وارد سیستم مالی می‌شوند و یا به خارج از کشور انتقال می‌یابند تا در دسترس نباشند و امکان کشف از بین برود و سپس، در فرصت‌های بعدی، آن‌ها را به اموال دیگری مانند چک‌های مسافرتی، حواله‌ها و غیره تبدیل کنند. (سلیمی، ۱۳۸۲)، این مرحله از دیدگاه پولشویان خطرناک‌ترین مرحله است، زیرا امکان کشف و ردیابی در این مرحله بسیار زیاد است (یوریکان، ۱۳۷۶).

ب) مرحله تبدیل یا لایه سازی^۳

¹- Process of Money Laundering

²- Placement Stage

³-Layering Stage

به مرحله پایه‌گذاری جذب هم گفته می‌شود، در این مرحله سعی می‌شود، با ایجاد معاملات بانکی مختلف یا نقل‌وانتقال‌های مالی، هویت واقعی تملک اموال، پنهان و مخفی شود. هدف این مرحله آن است که عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه، با معاملات مالی پیچیده، از منشأ اصلی خود جدا شود. به تعبیر دیگر برای مخفی کردن اثر و ردپای وجوه غیرقانونی است تا امکان ردیابی و کشف عمل و تعقیب قانونی دشوار شود.

(پ) مرحله ادغام یا یکپارچه‌سازی^۱

در این مرحله درآمد و عواید غیرقانونی در سیستم‌های مشروع، ادغام می‌شود و ظاهری همچون دیگر اموال مشروع به خود می‌گیرد؛ به عبارت دیگر این مرحله مشتمل بر دادن جلوه‌ای مشروع و قانونی به ثروت و پول‌های با منشأ نامشروع می‌باشد.

«فرآیندها و مراحل پول شویی می‌توانند همزمان و یا به‌طور متمایز از یکدیگر رخ دهند که بستگی به وضعیت قانونی کشورها و شرایط سازمان‌های مجرم دارد؛ اما آنچه مسلم است هرچه خلأهای قانونی کشوری بیشتر باشد، شرایط هجوم این پول‌ها به داخل آن کشور نیز بیشتر خواهد بود و با توجه به اینکه آمار دقیقی از حجم واقعی مبالغ آن نیز در دست نیست، باعث می‌شود فعالیت‌های مالی غیررسمی به صورت پول‌های غیر متشکل در بخش‌های غیررسمی فعالیت نموده و اقتصاد غیررسمی گسترش یابد که این امر نیز موجب بر هم خوردن تعادل عمومی اقتصاد و عدم تأثیرگذاری سیاست‌های اقتصادی می‌گردد.» (منفرد، ۱۳۸۸).

۲-۵. ویژگی‌های پول شویی سازمان‌یافته^۲

اصطلاح جرم سازمان‌یافته نخستین بار در سال ۱۹۲۴ و در کتاب اصول جرم‌شناسی ادوین ساترلند مطرح و وارد ادبیات جرم‌شناسی شد (معظمی، ۱۳۷۷، ۱۷). در جرم پول شویی مسئولین با سازمان مجهزی روبرو هستند که سطوح مختلف سازمان از عاملین ساده، افراد واسط ماهر تا افراد تحصیل‌کرده و متخصص را در برمی‌گیرد بنابراین با دستگیری یک مجرم، افراد دیگر باند به راحتی بکار خود ادامه داده و کار را برای مجریان قانون مشکل می‌نمایند (تذهیبی، ۱۳۸۴، ۳۱).

فراملی^۳

جرم زمانی وصف فراملی به خود می‌گیرد که یک عامل خارجی اعم از مباشر، شریک، معاون و یا محل ارتکاب جرم تمام یا بخشی از اعمال مجرمانه و با حصول نتیجه‌ی عمل مجرمانه در جریان عملیات مجرمانه دخیل باشد (حسینی نژاد، ۱۳۷۲، ۱۸).

پول شویی جرمی ثانویه است

¹ -Integration Stage

² -organized

³ -Transnational crim or supranational

برای ارتکاب این جرم باید جنایت دیگری از قبیل قاچاق مواد مخدر، آدم‌ربایی، قاچاق کالا و... اتفاق افتاده باشد (تذهیبی، ۱۳۸۴، ۳۱).

۲-۶. مهم‌ترین راه‌ها و روش‌های پول شویی

پول شویی حلقه اتصال اقتصاد غیررسمی و غیرقانونی با اقتصاد رسمی و قانونی می‌باشد. مشاغل زیادی وجود دارد که پول شویی در آن‌ها انجام می‌گیرد از جمله: خدمات بانکی، بازار بورس و اوراق بهادار، خدمات بیمه‌ای، صرافی‌ها، دفاتر اسناد رسمی، وکلا، حسابداران و واسطه‌های مالی، شرکت‌های ساختمانی و سرمایه‌گذاری ملکی، خدمات اینترنتی، عرضه‌کنندگان کالاهای گران‌قیمت، آژانس‌های مسافرتی و شرکت‌های حمل‌ونقل و...

الف) استفاده از موسسه‌های مالی اعتباری؛

ب) صورتحساب‌های جعلی؛

پ) استفاده از فناوری‌های نوین مخابراتی و رایانه‌ای؛

ت) سرمایه‌گذاری در املاک و مستغلات؛

ث) خرید و فروش آثار هنری؛

ج) سرمایه‌گذاری در خرید سهام؛

چ) سرمایه‌گذاری در مشاغل پررونق؛

ح) سرمایه‌گذاری در شرکت‌های زیان ده؛

آثار و عوارض پول شویی.

۲-۷. آثار پول شویی بر اساس برآورد صندوق بین‌المللی پول^۱

به‌طور کلی آثار پول شویی بر سه بخش آثار اقتصادی، آثار اجتماعی، آثار امنیتی تقسیم می‌شوند، عبارت‌اند از:

الف) جنبه اقتصادی پول شویی

- از دست رفتن کنترل سیاست‌های اقتصادی

- از بین رفتن امنیت اقتصادی

ب) آثار اجتماعی پول شویی

انتقال قدرت اقتصادی از دولت و بازار به مجرمان، آثار مخربی برای همه‌ی ارکان جامعه دارد.

پ) آثار امنیتی پول شویی

- افزایش جرائم، به خصوص جرائم سازمان‌یافته

- درگیر نمودن بخش قابل‌توجهی از نیروهای امنیتی به خود

- تهدید برای امنیت ملی و بین‌المللی (منفرد، ۱۳۸۸).

¹ -International Monetary Fund

۲-۸. پیشینه پژوهش

پژوهشی با عنوان «بررسی و تحلیل مبارزه با پول شویی در بورس و اوراق بهادار ایران» توسط عباس آزادی در سال ۱۳۸۹ پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران مرکز، دانشکده اقتصاد انجام شد. در این پژوهش محقق به بررسی میزان شناخت فعالان بازار سرمایه ایران از پدیده پول شویی پرداخت. جامعه آماری این تحقیق شامل مدیران و معامله گران شرکت‌های کارگزاری بوده است. پژوهشی تحت عنوان «پیامدهای پول شویی و راهکارهای پیکار با آن در ایران» توسط محمدحسن صبوری و سعیده شفیعی در سال ۱۳۸۸ انجام شد و در مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی به چاپ رسید. در این مطالعه پس از تبیین موضوع پول شویی و مفهوم آن به بررسی پول شویی در ایران پرداختند. پژوهشی تحت عنوان «استانداردهای نظارت بیمه بر پول شویی» توسط فاطمه هارونی در سال ۱۳۸۵ انجام شد و در مجله تازه‌های بیمه به چاپ رسید. در این پژوهش محقق به بیان سیاست‌ها و اصول اساسی بیمه می‌پردازد و مثال‌های مشکوک به پول شویی در بیمه را بیان می‌کند و در نهایت به بیان راهکارهایی برای مقابله با این امر در صنعت بیمه می‌پردازد. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی، خطری برای امنیت اقتصادی و اجتماعی» توسط غلامحسین بیابانی و محمدتقی عصار در سال ۱۳۸۸ انجام شد و در مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی به چاپ رسید. در این پژوهش پس از تبیین مفاهیم پول شویی و روش انجام آن به بررسی تأثیر آن در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در سطح اجتماع می‌پردازد. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی، روش‌ها و تأثیرات آن در ایران و جهان» توسط هاله اردبیلی در سال ۱۳۸۲ صورت گرفت و در پژوهشنامه اقتصادی به چاپ رسید. در این پژوهش به بیان مخاطرات آن در اقتصاد می‌پردازد و بیان می‌کند ساختار بیمار اقتصاد و شرایط رانتی حاکم بر آن و اقتصاد زیرزمینی قوی و تأثیرگذار در سیاست‌های دولت، شرایطی را فراهم کرده است که امکانات مناسب و عزم جدی برای مبارزه با پول شویی وجود ندارد. همچنین بیان می‌کند میان رشد ناخالص داخلی و پول شویی ارتباط مستقیم وجود دارد. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی و روش‌های جلوگیری از آن در صنعت بیمه» توسط فرزاد خامسیان، زهرا بردال، آزاده بردار در سال ۱۳۸۹ انجام شد. در این پژوهش به بررسی نقش و اهمیت بیمه در رشد اقتصادی و نیز ضرورت مبارزه با پول شویی در این صنعت پرداخته است. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی و مؤسسات مالی» توسط مینا جزایری در سال ۱۳۸۲ انجام شد و در مجله مجلس و پژوهش به چاپ رسید. این محقق پس از بیان مقدمه و تعاریفی از پول شویی، به بیان مراحل انجام پول شویی پرداخته و عوارض و تأثیر آن را بر اقتصاد بیان کرد. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی در نظام حقوقی ایران و مقایسه آن با کنوانسیون پالمو» توسط سمیه زارع خفری در ۱۳۸۹ در قالب یک پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی انجام شده است. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی و نگاهی به قانون مبارزه با پول شویی» توسط حمیدرضا سلیمانی و فاطمه عزیززاده در سال ۱۳۸۸ انجام شده است و در مجله پیک نور به چاپ رسیده است. در این پژوهش محققین به تفضیل به تعریف و بیان مراحل انجام پول شویی پرداخته سپس پول شویی را از نگاه حقوق دانان و محققین داخلی و خارجی مورد بررسی قرار دادند. پژوهشی تحت عنوان «مبارزه با پول شویی» توسط سعید جمشید فرد در سال ۱۳۸۶ انجام شد و در مجله حسابرس به چاپ رسید. در این پژوهش، محقق پس از بیان مقدمه‌ای به بیان

مظاهر عمومی پول شویی می‌پردازد. وی در این مقاله پیشینه مبارزه با پول شویی در استرالیا را مورد بررسی قرار می‌دهد و اقدامات و اصلاحات ساختاری و قانونی را که این کشور برای مبارزه با پول شویی انجام داده‌اند را مورد مطالعه قرار می‌دهد. پژوهشی تحت عنوان «پول شویی» توسط ناصر پرتوی در سال ۱۳۸۴ انجام شده و در مجله دانش و پژوهش حسابداری به چاپ رسیده است. در این پژوهش اثرات پول شویی را در اقتصاد بررسی می‌کند. پژوهشی تحت عنوان «راهبردهای مبارزه با پول شویی» توسط فرشید وحدتی نیا در سال ۱۳۹۲ به انجام رسید و در نشریه تعالی (نشریه تخصصی مدیریت) چاپ شد. وی در این پژوهش بایان مقدمه‌ای در باب آثار و زیان‌های اقتصادی پول شویی به این نتیجه می‌رسد که پول شویی تهدیدی جدی علیه اقتصاد ایران محسوب شده و سبب می‌گردد فعالیت اقتصاد خصوصی و دولتی و تعاونی از مسیر اصلی خود خارج شود و به یک شریان ناصحیح بدل گردد. پژوهشی تحت عنوان «سوءاستفاده از صنعت بیمه برای فعالیت‌های پول شویی (مطالعه موردی کشور مالزی)» این پژوهش توسط بهروز بستگانی در سال ۱۳۸۷ انجام شد و در نشریه تازه‌های جهان بیمه به چاپ رسید. در این پژوهش پس از بیان مقدمه‌ای در باب اهمیت بیمه در سیستم اقتصادی، به بیان ریسک‌های پول شویی در بخش بیمه می‌پردازد. پژوهشی با عنوان «پول شویی و نهادهای بین‌المللی مبارزه کننده با آن» توسط محمد اسلانی، محمود همت فر و فاطمه لطفعلیان در سال ۱۳۹۰ تهیه شده و در نشریه دانش ارزیابی به چاپ رسیده است. در این پژوهش آثار اقتصادی آن را مورد بررسی قرار می‌دهد و آلوده شدن و بی‌ثباتی اقتصادی از مهم‌ترین عوارض اقتصادی پول شویی بر شمرده می‌شود؛ و در پایان به معرفی سازمان‌های مبارزه با پول شویی می‌پردازد. پژوهشی با عنوان «مطالعه تطبیقی اقدامات انجام شده در زمینه مبارزه با پول شویی در ایران و کشورهای منتخب» توسط حامد نعیمی پژوه و احمد توکل مقدم در سال ۱۳۹۲ انجام شده و در نشریه دانش ارزیابی به چاپ رسیده است. در این گزارش پس از بررسی مفهوم پول شویی، مراحل، زمینه‌های آن، به بررسی قوانین و تجربه‌های کشورهای موفق در مبارزه با پول شویی پرداخته شده است. سپس ضمن مقایسه تطبیقی قوانین و تجربه کشورهای منتخب، با قانون و تجربه مبارزه با پول شویی در ایران، به ریشه‌یابی مشکلات موجود و کاستی‌های احتمالی در این زمینه پرداخته شده است. پژوهش تحت عنوان «سازوکارهای کنترل پول شویی در اسناد بین‌المللی و حقوق داخلی ایران» توسط مصطفی نصیری در سال ۱۳۹۴ انجام شده و در نشریه کارآگاه به چاپ رسیده است. در این پژوهش به بررسی ارکان‌های جرم پول شویی پرداخته است و شیوه‌هایی را که به عنوان پول شویی شناخته می‌شود و قانون‌گذار باید به آن توجه کند را معرفی می‌کند. همچنین تدابیر پیشگیرانه برای مقابله با پول شویی برمی‌شمارد. کتابی تحت عنوان «پیشگیری از پول شویی و تأمین مالی تروریسم: راهنمای عملی برای ناظران بانکی» نویسندگان پی یر لارنت چتین، جان مک دوئل، سدريک موست، پل الن اسکات، امیل وندرو دوز، در سال ۲۰۰۹ به چاپ رسید. در این کتاب در هفت فصل و در ۹ پیوست به‌طور مفصل قضیه پول شویی مورد بررسی قرار گرفت. این کتاب به بررسی طراحی ساختار نظارتی مؤثر برای مقابله با پول شویی و تأمین مالی تروریسم، مبارزه با پول شویی از طریق مدیریت ریسک، نظارت غیرحضور و حضوری. همچنین مجازات‌ها و اقدامات لازم که مقامات ذی‌صلاح باید انجام دهند از جمله مباحث مهم در این کتاب است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

تنظیم ادبیات و جمع‌آوری بسیاری از داده‌ها از طریق روش کتابخانه‌ای و مراجعه به کتاب‌ها، مجلات، مقالات و پایگاه‌ها اطلاعاتی معتبر در این زمینه انجام می‌شود. برای تکمیل اطلاعات با تعدادی از خبرگان این موضوع مصاحبه گردید و برای سنجش داده‌ها و اولویت‌بندی راهکارها از پرسشنامه نیز استفاده شده است که برای این کار از روش جمع‌آوری اطلاعات دلفی استفاده شده است. جامعه آماری فعالان درزمینه‌ی مبارزه با پول شویی و صنعت بیمه می‌باشد که حداقل ۲ سال تجربه کاری داشته باشند، برای نمونه‌گیری نیز سعی می‌شود از روش تمامیت شماری (افراد دسترس) استفاده شود. یکی از روش‌های کسب دانش گروهی مورد استفاده، تکنیک دلفی است (ایمانی، ۲۰۰۸). تکنیک دلفی در ابتدا بر مبنای حدس، قضاوت و الهام افراد مطرح شد و اما به تدریج شکل علمی گرفت و اولین بار در اواخر ۱۹۵۰ توسط کمپانی RAND برای بررسی علمی نظرات کارشناسان در پروژه دفاعی ارتش طراحی و توسعه یافت اما به دلایل امنیتی تا ۱۲ سال بعد منتشر نگردید. اولین کاربرد غیرنظامی آن نیز در برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی پیشنهاد شد (توروف، ۲۰۰۸ و لاندتا، ۲۰۰۶). دلفی رویکرد یا روشی سیستماتیک در تحقیق برای استخراج نظرات از یک گروه متخصصان در مورد موضوع یا یک سؤال است (هاش، ۲۰۰۸). مهم‌ترین شرایط مورد نیاز برای کاربرد دلفی، نیاز به قضاوت متخصصان و نظرات گروه وسیع، توافق گروهی در دستیابی به نتایج، وجود مشکل پیچیده، بزرگ و بین‌رشته‌ای و عدم توافق یا ناکامل بودن دانش، در دسترس بودن متخصصین باتجربه و متخصص، از نظر جغرافیایی پراکنده، لزوم گمنامی در جمع‌آوری داده‌ها، عدم محدودیت زمانی و عدم وجود روش هزینه-اثربخش دیگری است.

۴. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های جمع‌آوری شده، منابعی خام هستند که باید با وسایل مناسب تجزیه و تحلیل و تشریح شده تا بتوانند بار کاربردی اطلاعاتی خود را منتقل نمایند. پس از ارائه اطلاعات عمومی پاسخ‌دهندگان، به تأیید چارچوب مفهومی تحقیق با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 16 و معادلات ساختاری پرداخته شد. بعد از آن روش دلفی ساعتی بر راهکارهای جمع‌آوری شده توسط خبرگان، اعمال شد و تجزیه و تحلیل‌های لازم بر آن‌ها صورت گرفت

۴-۱. تحلیل توصیفی داده‌ها

در این بخش به بیان ویژگی‌های جمعیت شناختی ۱۹۰ پاسخ دهنده (سن، جنسیت، تحصیلات و تجربه کاری) پرسشنامه این تحقیق به تفکیک فراوانی، درصد نسبی و درصد تجمعی می‌پردازد. با توجه به جامعه آماری (فعالان در زمینه مبارزه با پول شویی) (۳۸۱ نفر) و با استفاده از فرمول کوکران، این تعداد به‌طور تصادفی انتخاب گردیدند.

جدول شماره (۱) توزیع فراوانی نمونه آماری از نظر سن

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۲۰ تا ۳۰ سال	۴۹	۲۵/۸	۲۵/۸
۳۰ تا ۴۰ سال	۱۰۵	۵۵/۳	۸۱/۱
۴۰ تا ۵۰ سال	۲۷	۱۴/۲	۹۵/۳
بالای ۵۰ سال	۹	۴/۷	۱۰۰
مجموع	۱۹۰	۱۰۰	

جدول شماره (۲) توزیع فراوانی نمونه آماری از نظر جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زن	۴۸	۲۵/۳	۲۵/۳
مرد	۱۴۲	۷۴/۷	۱۰۰
مجموع	۱۹۰	۱۰۰	

جدول شماره (۳) توزیع فراوانی نمونه آماری از نظر تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
دیپلم	۲	۱/۱	۱/۱
فوق دیپلم	۱۸	۹/۵	۱۰/۵
لیسانس	۶۶	۳۴/۷	۴۵/۳
فوق لیسانس	۱۰۴	۵۴/۷	۱۰۰
مجموع	۱۹۰	۱۰۰	

جدول شماره (۴) توزیع فراوانی نمونه آماری از نظر تجربه کاری

تجربه کاری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زیر ۵ سال	۱۸	۹/۵	۹/۵
۵ تا ۱۰ سال	۵۴	۲۸/۴	۳۷/۹
۱۰ تا ۱۵ سال	۸۴	۴۴/۲	۸۲/۱
۱۵ تا ۲۰ سال	۲۴	۱۲/۶	۹۴/۷
۲۰ تا ۲۵ سال	۱۰	۵/۳	۱۰۰/۰۰
مجموع	۱۹۰	۱۰۰	

۴-۲. تحلیل استنباطی داده‌ها

در تجزیه و تحلیل استنباطی، فرضیه‌های تحقیق مورد ارزیابی و آزمون قرار می‌گیرند. پیش از آزمون فرضیه‌ها می‌بایست با استفاده از آلفای کروناخ، پایایی عوامل و با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی روایی سازه را مورد آزمون قرار دهیم.

۴-۲-۱. آزمون فرضیه قابلیت اعتماد یا پایایی ابزار اندازه‌گیری (پرسشنامه)

اعتبار یعنی اینکه ابزار اندازه‌گیری تا چه حد مناسب انتخاب شده است و می‌تواند متغیر موردنظر را اندازه‌گیری کند؛ و قابلیت اعتماد یعنی اینکه ابزار اندازه‌گیری انتخاب شده، در صورت تکرار اندازه‌گیری متغیرها در شرایط یکسان تا چه حد نتایج مشابهی ارائه می‌کند (بازرگان و دیگران، ۱۳۸۱). روش‌های مختلفی برای تعیین اعتبار ابزار اندازه‌گیری وجود دارد که یکی از آن‌ها پرسش از متخصصان و خبرگان است. سؤالات تحقیق حاضر دارای اعتبار است زیرا اجزاء متغیرهای مورد اندازه‌گیری از ادبیات موضوعی تحقیق گرفته شده‌اند و به عبارتی توافق خبرگان امر در مورد آن‌ها ایتباع شده است.

به منظور تعیین قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری نیز روش‌های مختلف و متعددی وجود دارد که یکی از آن‌ها سنجش سازگاری درونی آن است. سازگاری درونی ابزار اندازه‌گیری می‌تواند با ضریب آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شود. اگر چه حداقل مقدار قابل قبول برای این ضریب باید $0/7$ باشد اما مقادیر $0/6$ و حتی $0/55$ نیز قابل قبول است. این ضریب برای پرسشنامه‌ای که برای این تحقیق استفاده شده است به شرح زیر است؛ فرضیه‌های پژوهشی:

فرضیه صفر: قابلیت اعتماد (پایایی) پرسش‌نامه تحقیق در حد قابل قبول است.

فرضیه یک: قابلیت اعتماد (پایایی) پرسش‌نامه تحقیق در حد قابل قبول نیست.

فرضیه‌های آماری:

$$H_0: \text{Alpha} \geq 0/70$$

$$H_1: \text{Alpha} < 0/70$$

جدول شماره (۵) آلفای کرونباخ عوامل جهت بررسی پایایی پرسشنامه

پارامتر	تعداد سؤالات	روش سنجش	آلفای کرونباخ
تبعات پول شویی	۵	لیکرت ۵ نقطه‌ای	۰/۸۳۷
امنیت اقتصادی	۳	لیکرت ۵ نقطه‌ای	۰/۸۱۲
کل سؤالات پرسشنامه	۸	لیکرت ۵ نقطه‌ای	۰/۷۲۱

برای آزمون فرضیه‌ها ابتدا لازم است تا وجود همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تأیید شود. برای تعیین نوع آزمون همبستگی باید نرمال بودن داده‌ها موردبررسی قرار گیرد، از این رو با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف ابتدا نرمال بودن داده‌ها بررسی و سپس آزمون همبستگی انجام می‌شود.

۴-۲-۲. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی توزیع نرمال بودن متغیرها

جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها در نرم‌افزار SPSS از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده می‌شود. این آزمون یک روش ناپارامتری ساده‌ای برای تعیین همگونی داده‌ها با توزیع آماری منتخب است. خروجی این آزمون به صورت جدولی است که چنانچه در آن آماره Z کمتر از $0/05$ شود، نشان‌دهنده آن است که توزیع انتخابی برای داده‌ها مناسب نمی‌باشد و برعکس.

جدول (۵) آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی توزیع نرمال بودن متغیرها

		هزینه	فساد	تخریب	حباب	بی ثباتی	تأمین	رفاه	بین الملل
N		۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
Normal Parameters ^a	Mean	۳/۱۳	۲/۹۰	۳/۳۰	۳/۵۳	۳/۷۷	۴/۲۰	۳/۴۷	۳/۱۰
	Std. Deviation	۰/۸۶۰	۰/۷۱۲	۰/۷۰۲	۰/۷۳۰	۰/۸۵۸	۰/۹۲۵	۱/۱۳۷	۱/۲۹۶
Most Extreme Differences	Absolute	۰/۲۷۶	۰/۲۵۶	۰/۲۷۴	۰/۴۰۵	۰/۳۰۷	۰/۳۱۴	۰/۲۴۷	۰/۲۵۶
	Positive	۰/۲۰۶	۰/۲۴۴	۰/۲۳۲	۰/۲۶۱	۰/۲۲۶	۰/۱۹۳	۰/۱۵۳	۰/۱۴۴
	Negative	-۰/۲۷۶	-۰/۲۵۶	-۰/۲۷۴	-۰/۴۰۵	-۰/۳۰۷	-۰/۳۱۴	-۰/۲۴۷	-۰/۲۵۶
Kolmogorov-Smirnov Z		۱/۵۱۴	۱/۴۰۱	۱/۵۰۰	۲/۲۲۰	۱/۶۸۲	۱/۷۲۲	۱/۳۵۴	۱/۴۰۴
Asymp. Sig. (2-tailed)		۰/۲۰۴	۰/۳۹۴	۰/۲۲۲	۰/۰۵۷	۰/۰۷۰	۰/۰۵۶	۰/۰۶۱	۰/۰۸۸

تابع آزمون نشان می دهد سطح معناداری تمام متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۰۵ است، لذا فرضیه صفر یعنی فرضیه نرمال بودن توزیع داده های تحقیق مورد تأیید قرار می گیرد.

۴-۲-۳. بررسی همبستگی میان متغیرها

با توجه به نرمال بودن داده ها، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می شود. برای آزمون پیرسون از نرم افزار SPSS استفاده می شود. نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

جدول (۶) بررسی همبستگی میان متغیرهای تبعات پول شویی

		هزینه	فساد	تخریب	حباب	بی ثباتی
هزینه	Pearson Correlation	۱	۰/۵۶۳**	۰/۵۲۶**	۰/۵۵۲**	۰/۴۹۳**
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
فساد	Pearson Correlation		۱	۰/۵۶۷**	۰/۶۰۱	۰/۳۵۱**
	Sig. (2-tailed)			۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
تخریب	Pearson Correlation			۱	۰/۵۹۰**	۰/۴۰۲**
	Sig. (2-tailed)				۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
حباب	Pearson Correlation				۱	۰/۴۷۶**
	Sig. (2-tailed)					۰/۰۰۰
بی ثباتی	Pearson Correlation					۱
	Sig. (2-tailed)					
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).						

جدول شماره (۷) بررسی همبستگی میان متغیرهای امنیت اقتصادی

		تأمین	رفاه	بین الملل
تأمین	Pearson Correlation	۱	۰/۶۹۴***	۰/۴۵۴**
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
رفاه	Pearson Correlation		۱	۰/۶۲۶**
	Sig. (2-tailed)			۰/۰۰۰
بین الملل	Pearson Correlation			۱
	Sig. (2-tailed)			
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).				

با توجه به اینکه سطح معنی داری محاسبه شده آزمون پیرسون برای تمامی متغیرها کمتر از ۰/۰۵ می باشد، فرضیه صفر رد می شود بنابراین متغیرهای تحقیق در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه ای مثبت و معنادار هستند.

۴-۲-۴. آزمون فرضیات تحقیق با استفاده از مدل ساختار یافته خطی (لیزرل)

فرضیه اصلی:

- پول شویی و تبعات آن موجب تضعیف امنیت اقتصادی ایران می شود.

فرضیات فرعی:

- پول شویی منجر به تحمیل هزینه های مستقیم آشکار بر نیروهای قضایی و انتظامی کشور می شود.

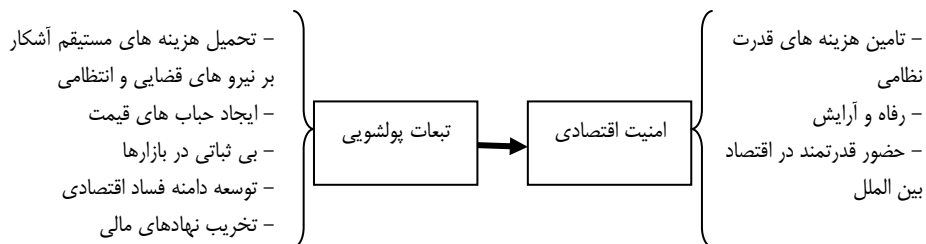
- پول شویی منجر به توسعه دامنه فساد اقتصادی در کشور می شود.

- پول شویی منجر به تخریب نهادهای مالی کشور می شود.

- پول شویی ایجاد حباب های قیمت در کشور را به دنبال دارد.

- پول شویی بی ثباتی در بازارهای کشور را به دنبال دارد.

برای بررسی فرضیات تحقیق از مدل ساختار یافته خطی (لیزرل) استفاده می شود. جهت بررسی فرضیه اصلی تحقیق یعنی تأثیر و ارتباط عامل «تبعات پول شویی» بر «امنیت اقتصادی کشور» از اثر مستقیم و جهت بررسی فرضیات فرعی تحقیق از اثر غیرمستقیم استفاده می شود.

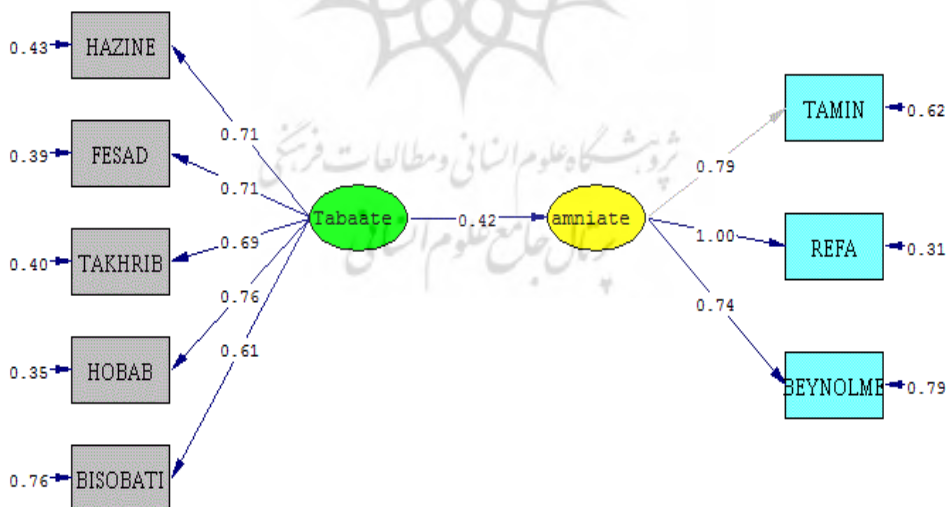

در این پژوهش برای پول شویی از پنج عامل: تحمیل هزینه‌های مستقیم آشکار بر نیروهای قضایی و انتظامی کشور، توسعه دامنه فساد اقتصادی، تخریب نهادهای مالی، ایجاد حباب‌های قیمت، بی‌ثباتی در بازارها و همچنین برای امنیت اقتصادی از سه عامل: تأمین هزینه‌های قدرت نظامی، رفاه و آسایش، حضور قدرتمند در اقتصاد بین‌الملل استفاده کردیم؛ که در جدول (۸) عنوان متغیرها در مدل اندازه‌گیری مشخص شده است.

جدول شماره (۸) مشخصات مؤلفه‌های تشکیل دهنده مدل تحقیق

مؤلفه	متغیر مستقل	عنوان
امنیت اقتصادی	تأمین هزینه‌های قدرت نظامی	تأمین
	رفاه و آسایش	رفاه
تبعات پول شویی	حضور قدرتمند در اقتصاد بین‌الملل	بین‌الملل
	تحمیل هزینه‌های مستقیم آشکار بر نیروهای قضایی و انتظامی کشور	هزینه
	توسعه دامنه فساد اقتصادی	فساد
	تخریب نهادهای مالی	تخریب
	ایجاد حباب‌های قیمت	حباب
	بی‌ثباتی در بازارها	بین‌الملل

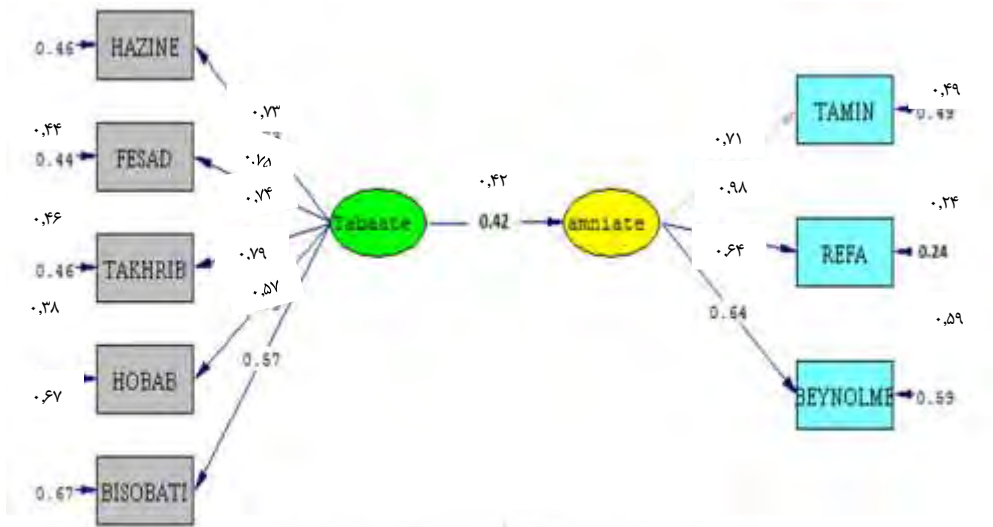
شکل‌های (۱)، (۲) و (۳) خروجی نرم‌افزار لیزرل در حالت تخمین ساده، تخمین استاندارد و مقادیر T-Value می‌باشد که جهت بررسی فرضیات آورده شده است.

Chi-Square=29.61, df=19, P-value=0.00000, RMSEA=0.054

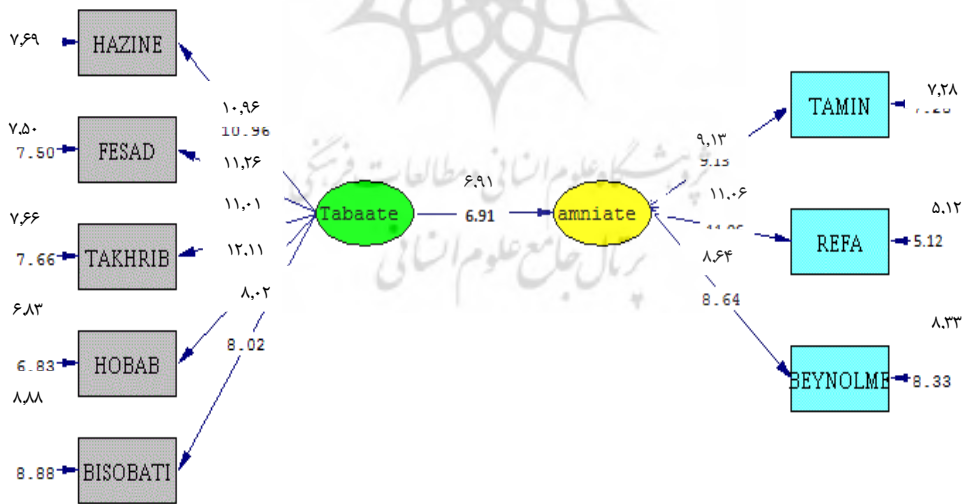
شکل شماره (۱) تخمین ساده مدل ساختاری جهت بررسی فرضیات تحقیق

Chi-Square=29.61, df=19, P-value=0.00000, RMSEA=0.054

شکل شماره (۲) تخمین استاندارد مدل ساختاری جهت بررسی فرضیات تحقیق

Chi-Square=29.61, df=19, P-value=0.00000, RMSEA=0.054

شکل شماره (۳) مقادیر T-Values مدل ساختاری جهت بررسی فرضیات تحقیق

شکل (۳) ضرایب معنی‌داری مدل تأثیر «تبعات پول شویی» بر «امنیت اقتصادی» را نشان می‌دهد. ضریب معناداری این تأثیر ($p \leq 0.01$ و $t=6.91$) بزرگ‌تر از $1/96$ می‌باشد. لذا می‌توان ادعا نمود فرض تأثیر تبعات پول شویی بر امنیت اقتصادی در سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. جدول (۹) نتایج تأیید فرضیات و جدول (۱۰) نتایج اثرات مستقیم و غیرمستقیم موردنظر را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۹) نتایج آزمون مدل آزمون شده

فرضیات	مسیر	ضریب مسیر	t	نتیجه فرضیه
اصلی	تبعات پول شویی ← امنیت اقتصادی	۰/۴۳	۶/۹۱	تأیید
فرعی	هزینه مستقیم بر نیروهای قضایی و انتظامی ← تبعات پول شویی	۰/۷۳	۱۰/۹۶	تأیید
	توسعه دامنه فساد اقتصادی ← تبعات پول شویی	۰/۷۵	۱۰/۲۶	تأیید
	تخریب نهادهای مالی ← تبعات پول شویی	۰/۷۴	۱۱/۰۱	تأیید
	ایجاد حباب‌های قیمت ← تبعات پول شویی	۰/۷۹	۱۲/۱۱	تأیید
	بی‌ثباتی در بازارهای کشور ← تبعات پول شویی	۰/۵۷	۸/۰۲	تأیید

جدول شماره (۱۰) تفکیک اثرهای کل، مستقیم و غیرمستقیم

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
تبعات پول شویی ← امنیت اقتصادی	۰/۴۲۰	-	۰/۴۲۰
تبعات پول شویی ← تأمین هزینه‌های قدرت نظامی	-	۰/۲۹۸	۰/۲۹۸
تبعات پول شویی ← رفاه و آسایش	-	۰/۴۱۲	۰/۴۱۲
تبعات پول شویی ← حضور قدرتمند در اقتصاد بین‌الملل	-	۰/۲۶۹	۰/۲۶۹

۴-۲-۵. استخراج راهکارهای پیشگیری و مقابله با پول شویی در راستای اقتصادمقاومتی با استفاده از روش دلفی

به منظور تأیید راهکارهای مستخرج از ادبیات تحقیق در ارتباط با پیشگیری و مقابله با پول شویی و شناسایی دقیق راهکارهای مرتبط و مهم در راستای اقتصاد مقاومتی، از خبرگان نامبرده خواسته شد تا میزان مرتبط بودن راهکارهای موجود در چارچوب تحقیق را با توجه به محیط و شرایط کشور، تعیین نمایند. بدین منظور پرسشنامه مرحله دوم طراحی و توزیع گردید. این پرسشنامه از دو قسمت تشکیل شده است: قسمت اول اطلاعات مربوط به مشخصات جمعیت شناختی کارشناسان و خبرگان و قسمت دوم مربوط به درجه مرتبط بودن راهکارها. در این راستا، ابتدا از خبرگان خواسته شده است که درجه اهمیت راهکارهای ارائه شده را بر

اساس طیف ۱ (اهمیت بسیار ناچیز) تا ۱۰ (اهمیت بسیار حیاتی) مشخص نمایند. سپس از خبرگان این سؤال مورد پرسش قرار گرفت که چه راهکارهای دیگری در راستای اقتصاد مقاومتی مطرح است که در چارچوب وجود ندارد و درجه اهمیت این موارد را نیز بر اساس طیف ۱ (اهمیت بسیار ناچیز) تا ۱۰ (اهمیت بسیار حیاتی) مشخص نمایند. بدین منظور از میان ۱۹۰ کارشناسی که در مرحله اول با ما همکاری داشتند، ۵۰ نفر برای پاسخگویی پرسشنامه دوم انتخاب گردید. معیار انتخاب این افراد، سطح تحصیلات، سابقه کار و رشته تحصیلی آن‌ها بوده است. جدول (۱۱) میانگین نظرات کارشناسان را در خصوص مرتبط بودن هر راهکار نشان می‌دهد. تمامی راهکارهایی که میانگین درجه اهمیت آن‌ها بالاتر از هفت بود انتخاب شد.

جدول شماره (۱۱) راهکارهای پیشگیری و مقابله با پول شویی در راستای اقتصاد مقاومتی با استفاده از روش دلفی

میانگین نظرات	راهکارها
۶/۷۲	۱. احتساب پول شویی در کشور عنوان یک جرم
۷/۱۴	۲. وضع قوانین و مقرراتی در خصوص جلوگیری از پول شویی در کشور
۷/۴۸	۳. تابعیت صنعت بیمه از قوانین و مقررات موجود در خصوص پول شویی
۷/۵۴	۴. مطابقت قوانین مبارزه با پول شویی در صنعت بیمه با قوانین و مقررات و استانداردهای داخلی
۷/۱۲	۵. اجرایی شدن سیاست‌ها و فرآیند مبارزه با پول شویی در کلیه شعب و واحدها در داخل و خارج از کشور
۷/۸۴	۶. طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های نرم‌افزاری در صنعت بیمه به گونه‌ای که امکان استفاده از سامانه‌ها برای استعلام صحت اطلاعات اشخاص حقیقی وجود داشته باشد
۷/۰۲	۷. تعیین واحدی مستقل به عنوان واحد مبارزه با پول شویی در شرکت بیمه و معرفی مسئول واحد مبارزه با پول شویی به بیمه مرکزی
۷/۱۶	۸. مدنظر قرار دادن قوانین مبارزه با پول شویی در بازرسی‌های معمولی و موردی شرکت بیمه از شعب دفاتر نمایندگی حقیقی یا حقوقی بیمه و ارسال گزارش‌های لازم به دبیرخانه
۷/۶	۹. لازم‌الاجرا بودن سیاست‌ها و مقررات مبارزه با پول شویی در موسسه، بعد از دستور مقام اجرایی مافوق
۷/۸۲	۱۰. نظارت دائم بر اجرای سیاست‌ها و مقررات مبارزه با پول شویی
۸/۱۸	۱۱. ارائه تمهیداتی توسط شرکت بیمه در خصوص طراحی و اجرای سامانه‌های اطلاعاتی در خصوص بانک جامع اطلاعات بیمه‌گذاران و بیمه شدگان، بانک اطلاعاتی جامع مؤسسين، سهامداران شرکت های بیمه، نمایندگان و دلالان رسمی آن‌ها
۸/۰۶	۱۲. ارائه هرگونه خدمات بیمه‌ای به اشخاص متقاضی توسط موسسه بیمه منوط به دارا بودن شناسه اختصاصی
۸/۴۲	۱۳. اقدام به شناسایی اولیه متقاضیان توسط موسسه بیمه هنگام ارائه هرگونه خدمات بیمه‌ای به متقاضیان و ثبت اطلاعات آن در سیستم‌های اطلاعاتی موسسه
۸/۴۶	۱۴. اقدام به شناسایی کامل توسط موسسه بیمه هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص حقیقی و حقوقی، علاوه بر شناسایی اولیه، ظرف ۱۵ روز آتی
۸/۵۸	۱۵. اقدام مؤسسات بیمه به تعیین سطح فعالیت متقاضی بر اساس دستورالعمل ارائه شده توسط دبیرخانه شورای عالی مبارزه با پول شویی در صورتی که حق بیمه پرداختی توسط متقاضی خدمات بیمه‌ای در یک قرارداد بیمه‌ای بیشتر از سقف مقرر باشد
۹/۰۶	۱۶. الزام احراز هویت و اخذ استعلام از بانک‌های اطلاعات داده‌ای (سامانه ساها) برای شناسایی مشتری
۸/۴۴	۱۷. کسب اطلاعات درباره هدف و ماهیت اصلی از برقراری روابط تجاری یا انجام معاملات با موسسه بیمه

میانگین نظرات	راهکارها
۸/۱۸	۱۸. نگهداری سوابق مربوط به شناسایی، احراز هویت مشتریان و همچنین معاملات آن‌ها به مدت ۵ سال
۸/۴	۱۹. اعمال تبصره ۲ ماده ۶ مبارزه با پول شویی در بیمه، در صورت مخدوش بودن یا وجود ابهام در خصوص اصالت مدارک شناسایی شده توسط متقاضی خدمات بیمه‌ای
۸/۲۸	۲۰. گزارش مراتب به واحد اطلاعات مالی توسط موسسه بیمه علاوه بر جلوگیری از ادامه خدمات، در صورت اطمینان از جعل یا غیر واقعی بودن مشخصات شخص حقوقی، در همان روز کاری
۹/۰۶	۲۱. ارائه گزارش یک معامله مشکوک به واحد اطلاعات مالی توسط موسسه بیمه در صورتی که حق بیمه پرداختی با سطح فعالیت اظهار شده توسط مشتری تناسب نداشته باشد
۹/۲۲	۲۲. مطابقت و اطمینان از صحت اطلاعات اخذ شده اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی خدمات بیمه‌ای با مندرجات مدارک شناسایی معتبر، طبق ماده ۸ قانون مبارزه با پول شویی توسط شرکت بیمه
۹/۰۲	۲۳. گزارش مراتب تخلف توسط موسسه بیمه به واحد مبارزه با پول شویی به همراه عدم ارائه خدمات بیمه‌ای در مواقعی که متقاضی خدمات بیمه‌ای مدارک شناسایی موضوع ماده ۸ مقررات مبارزه با پول شویی در بیمه را ارائه ننموده باشد
۸/۹۲	۲۴. شناسایی کامل مشتریان مطابق با دستورالعمل، قبل از تمدید قرارداد، در صورتی که شرکت، مشخصات درج شده مشتریان ثبت شده در سیستم‌های اطلاعاتی خود در گذشته را با پایگاه های ذی ربط از طریق ارتباط مستقیم یا واسطه ها تطبیق نداده باشد
۸/۹۲	۲۵. خودداری موسسه بیمه از ارائه خدمات پایه به صورت الکترونیکی بدون شناسایی کامل متقاضی خدمات بیمه‌ای و نیز انجام هرگونه عملیات بیمه‌ای الکترونیکی غیر قابل ردیابی یا بی نام
۸/۵۲	۲۶. بازبینی داده‌های اطلاعات مشتریان موسسه بیمه هر چند وقت یک بار
۷/۵۲	۲۷. شناسایی و ارائه معاملات مشکوک به بیمه مرکزی هر ۵ سال یکبار
۷/۹	۲۸. مستندسازی کد و نشانی پستی و صندوق پست الکترونیکی متقاضی در قرارداد و تأکید اطلاع هرگونه تغییرات در موارد فوق به شرکت
۸	۲۹. اقدام به راه اندازی بانک اطلاعاتی بیمه‌های عمر توسط موسسه بیمه جهت کنترل سقف سرمایه بیمه نامه‌های عمر و در اختیار قراردادن اطلاعات موردنیاز بیمه مرکزی
۸/۱۸	۳۰. پیش‌بینی محل مناسبی برای درج شماره ملی، کد پستی و شماره فراگیر اتباع خارجی، در تمامی فرم‌ها، نرم‌افزارها و سیستم‌های اطلاعاتی مورد استفاده، توسط عرضه کنندگان خدمات بیمه‌ای و دریافت این مشخصات به‌طور کامل و دقیق و درج در فرم‌ها و نرم‌افزارهای مربوط به نحوی که امکان جست‌وجو بر اساس شماره مذکور در نرم‌افزارها فراهم شود
۸/۳۶	۳۱. به روزرسانی اطلاعات مربوط به شناسایی متقاضی بر اساس ماده ۱۵ قانون مبارزه با پول شویی در بیمه توسط مؤسسات بیمه
۷/۸۸	۳۲. خودداری موسسه بیمه از ارائه خدمات پایه به اشخاص حقیقی ایرانی فاقد شماره ملی
۸/۱۲	۳۳. ایجاد بانک اطلاعاتی موضوع ماده ۱۸ قانون مبارزه با پول شویی توسط بیمه مرکزی و به روز رسانی ماهانه آن
۸/۴	۳۴. تدارک برنامه‌های آموزشی مستمر در مورد چگونگی شناسایی متقاضیان خدمات بیمه‌ای طبق برنامه مندرج در ماده ۱۹
۸/۳۶	۳۵. اطمینان از صحت اجرای کنترل‌ها و نظارت‌های مؤثر مجموعه مقررات مبارزه با پول شویی، هنگام انجام معاملات از طریق واسطه‌ها یا به کارگیری فناوری های جدید، توسط موسسه بیمه

میانگین نظرات	راهکارها
۶/۸	۳۶. تعیین مسئول ارشد برای بخش تطبیق برنامه مبارزه با پول شویی موسسه
۶/۲۸	۳۷. آیا موسسه مالی شما، تهیه و ارائه آموزش های لازم به کارکنان در زمینه شناسایی مشتریان، گزارش عملیات مشکوک به مسئولین دولت، نمونه فرم های مختلف پول شویی مثل ارائه خدمات موسسه مالی و کنترل های داخلی درباره پیشگیری از پول شویی توسط موسسه بیمه در خصوص مقررات مبارزه با پول شویی
۷/۱۴	۳۸. نگهداری سوابق مربوط به دوره های آموزشی مثل یادداشت ها و جزوات آموزشی مرتبط توسط موسسه بیمه
۷/۴۲	۳۹. وجود سیاست هایی جهت انتقال قوانین جدید مربوط به پول شویی یا تغییرات آن به کارکنان مرتبط
۷/۴۸	۴۰. وجود سیاستی به منظور حمایت از کارکنانی که معاملات مشکوک به پول شویی را با حُسن نیت گزارش می نمایند در موسسه بیمه
۷/۵۸	۴۱. اتخاذ تریبی در عملیات اتکایی خارجی و معاملات برون مرزی با کشورهای خارجی توسط موسسه بیمه در جهت رعایت قوانین و مقررات مبارزه با پول شویی و دستورالعمل ها و بخش نامه های مربوط به طور کامل
۸/۰۲	۴۲. ابلاغ قوانین و مقررات مبارزه با پول شویی و دستورالعمل های مربوطه، جهت اجرا به واحدهای مذکور توسط مؤسسه ای که دارای واحدهای برون مرزی (اعم از نمایندگی، شعبه و ...) می باشد و نظارت بر رعایت آن
۷/۹۶	۴۳. انجام وظایف مذکور در ماده ۴ قانون مبارزه با پول شویی در بیمه توسط واحد مبارزه با پول شویی
۸/۶۴	۴۴. فراهم نمودن تمهیدات لازم جهت همکاری سایر واحدها با واحد مبارزه با پول شویی توسط مؤسسات بیمه به منظور تسریع در رسیدگی به گزارش ها
۷/۶۲	۴۵. طراحی و اجرا برنامه آموزشی لازم در زمینه مبارزه با پول شویی و شیوه اجرای وظایف محوله برای کارکنان بخش عملیات اتکایی خارجی و معاملات برون مرزی با هماهنگی دبیرخانه توسط موسسه بیمه جهت رعایت قوانین و مقررات مبارزه با پول شویی
۸/۵	۴۶. معامله با دلالتان رسمی و بیمه گران اتکایی خارجی معتبر مستقر در کشورهایی که مقررات مبارزه با پول شویی مطابق استانداردهای بین المللی در آن حاکم است، در عملیات اتکایی خارجی و معاملات برون مرزی توسط مؤسسات بیمه
۸/۴	۴۷. اطلاع ارزش معاملات به واحد اطلاعات مالی در معاملات با کشورها و مناطقی که از سوی دبیرخانه شورای پول شویی، مناطق پرخطر اعلام شده است توسط مؤسسات بیمه
۸/۹	۴۸. نقل و انتقال پول صرفاً از طریق بانک ها و صرافی های دارای مجوز از بانک مرکزی و با رعایت قوانین و مقررات در عملیات اتکایی خارجی و معاملات برون مرزی با شرکت های بیمه خارجی توسط مؤسسات بیمه
۷/۸۲	۴۹. ارائه برنامه های آموزشی لازم در زمینه مقررات مبارزه با پول شویی و شیوه اجرای وظایف محوله برای کارکنان برون مرزی توسط
۷/۸۲	۵۰. رعایت مقررات مبارزه با پول شویی در بازرسی واحدهای برون مرزی
۸/۷	۵۱. رعایت قوانین مبارزه با پول شویی و ارائه گزارش های لازم در خصوص رعایت یا عدم رعایت قانون به دبیرخانه توسط بیمه مرکزی در بازرسی های معمولی و موردی از مؤسسات بیمه، دفاتر دلالی رسمی بیمه و ارزیابان خسارت بیمه ای
۸/۶۶	۵۲. اجرای ساز و کارهای لازم را در خصوص اجرای قوانین مبارزه با پول شویی برای شرکت هایی که قبل از تصویب دستورالعمل مبارزه با پول شویی در بیمه، مجوزهای لازم را اخذ و مشغول به فعالیت می باشد توسط بیمه مرکزی با هماهنگی دبیرخانه

میانگین نظرات	راهکارها
۸/۳۲	۵۳. فراهم نمودن برنامه‌های آموزشی مستمر در زمینه پول شویی برای دلایان رسمی توسط بیمه مرکزی با همکاری دبیرخانه

با توجه به جدول فوق، مطابق با نظر خبرگان، از میان ۵۳ راهکار مستخرج از پیشینه تحقیقات مشابه، تنها ۳ معیار میانگین زیر ۷ را کسب نموده و از مدل تحقیق حذف گردیدند. بدین ترتیب ۵۰ بند به‌عنوان راهکارهای پیشگیری و مقابله با پول شویی در راستای اقتصاد مقاومتی شناسایی و معرفی شد.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به اهمیت امنیت و شفاف‌سازی اقتصاد در جهت دستیابی به اقتصاد مقاومتی که این پژوهش در راستای تحقق چندین بند از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی از جمله بند ۱۹ آن، مبنی بر شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی، ... می‌باشد، صورت گرفته است. از این رو ما به بررسی و مطالعه پدیده‌ی پول‌شویی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مخاطرات اقتصادی که موجب کاهش امنیت اقتصادی در هر کشوری خواهد شد پرداختیم. بازار سرمایه از اساسی‌ترین ارکان مدیریت ریسک و ارائه پوشش در مقابل انواع ریسک‌های مالی است. شرکت‌های بیمه از سرمایه‌گذاران سنتی بازار سرمایه هستند، بخش بیمه نیز مانند سایر بخش‌های مالی به شدت در معرض پول‌های حاصل از فعالیت‌های مجرمانه قرار دارد، لذا با توجه به اهمیت این موضوع و ارتباط نزدیک آن با اهداف اقتصاد مقاومتی ما به پژوهش در این حوزه پرداختیم.

در این پژوهش با توجه به اهدافی که داشتیم به طراحی مدلی مفهومی و نیز توزیع دو مرحله پرسشنامه پرداختیم که در این مسیر برای انجام هرچه بهتر پژوهش از متخصصان این حوزه راهنمایی و کمک گرفته شد. جهت بررسی فرضیه اصلی پژوهش یعنی تأثیر و ارتباط تبعات پول‌شویی بر امنیت اقتصادی کشور از اثر مستقیم و جهت بررسی فرضیه فرعی پژوهش از اثر غیرمستقیم استفاده کرده‌ایم؛ که برای دستیابی به این مهم نیز از ۵ پارامتر تحمیل هزینه‌های مستقیم آشکار بر نیروی قضایی و انتظامی کشور، توسعه دامنه‌ی فساد اقتصادی، تخریب نهادهای مالی، ایجاد حباب قیمت و بی‌ثباتی در بازارها به عنوان متغیر مستقل و پارامترهای تأمین هزینه‌های قدرت نظامی، رفاه و آسایش و حضور قدرتمند در اقتصاد بین‌الملل به عنوان متغیر وابسته استفاده شده است.

همان‌طور که از نتایج تجزیه و تحلیل مدل بدست آمد رابطه بسیار نزدیک و معنی‌داری بین تبعات پول‌شویی بر امنیت اقتصادی وجود دارد به طوری که هر یک از آن‌ها به نوبه خود منجر به آسیب زدن به ساختار اقتصادی کشور، تضعیف امنیت اقتصادی ایران می‌شود که این خود در نهایت مانع از تحقق اهداف اقتصادمقاومتی می‌شود؛ که اگر بیش از این‌ها دقیق شویم خواهیم دید که تأثیرگذاری این تبعات برآورد شده پول‌شویی در نهایت منجر به تأثیرگذاری بر عواملی همچون، تأمین هزینه‌های قدرت نظامی، کاهش رفاه و آسایش و نیز مانع حضور قدرتمند در اقتصاد بین‌الملل خواهد شد. این سه از مهم‌ترین پارامترهای امنیت اقتصادی هستند،

در نظر بگیرید پول شویی بیش از پیش افزایش یابد و در کشور رخ دهد این جرم و فساد مالی موجب تأثیرگذاری بر آن پنج پارامتر مهم نامبرده خواهد شد که این هزینه‌های بسیاری را به همراه دارد، برای مثال قوه‌ی مجریه و نظامی کشور نیازمند هزینه‌های بیشتر برای مبارزه با قاچاق کالا و مواد مخدر ... به عنوان عوامل محرک و توسعه دهنده پول شویی خواهند شد که صرف این هزینه‌های هنگفت مانع از توزیع بهینه و مناسب سرمایه و ثروت در جهت توسعه بخش‌های حیاتی‌تر و مناسب‌تر نظامی خواهد شد. می‌دانیم یکی از دلایل اصلی پول شویی تمیز کردن پول‌های کثیفی است که در اثر جرائمی همچون قاچاق کالا، قاچاق مواد مخدر و نیز برخی فسادهای مالی است که در دستگاه‌ها صورت می‌گیرد، هرچه پول شویی در نهادهای مالی تأثیرگذار همچون بیمه راحت‌تر صورت گیرد نشان از سهولت تمیز کردن پول‌های کثیف دارد که این مسئله به توسعه جرائم دامن می‌زند، اگر بتوانیم با ایجاد شرایطی جلوی پول شویی را در بخش‌های همچون بیمه و بانک‌ها بگیریم دست مجرمان از منابع مالی کوتاه شده و موجب تضعیف آن‌ها می‌شویم و بدین ترتیب می‌توانیم موجب کاهش هزینه‌های مستقیم آشکار بر نیروی قضایی و انتظامی کشور شویم.

راهکارهایی که در جدولی زیر ارائه خواهند شد گزینه‌ای از پیشنهادهای در جهت کاهش ارتکاب جرم پول شویی هستند تا از این طریق بتوان میزان پیامدهای اثرگذار این پدیده را بر امنیت اقتصادی ایران کاهش داد و نیز بتوان از این طریق به تحقق اقتصاد مقاومتی کمک کرد. به طور مثال در فرضیه اول (فرضیه اصلی) مربوط به تبعات پول شویی بر امنیت اقتصادی است، همانطور که دیدیم این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت، حال برای اینکه پول شویی در بیمه به عنوان یکی از این عوامل اثرگذار نباشد و ما بتوانیم اثر این پدیده و وقوع آن را کاهش دهیم راهکاری همچون، مطابقت و اطمینان از صحت اطلاعات اخذ شده اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی خدمات بیمه‌ای مندرجات مدارک شناسایی معتبر، طبق ماده ۸ قانون مبارزه با پول شویی توسط شرکت بیمه را پیشنهاد می‌کنیم که این راهکار و یافته پژوهش بیشترین نمره را از خبرگان در طی انجام و بررسی پرسشنامه گرفت.

برای ارتقا سلامت اقتصاد ایران (ارتقاء امنیت اقتصادی) و نیز در جهت رسیدن به اهداف متعالی اقتصاد مقاومتی برای تحقق ایران اسلامی سربلند و پیشرفته نیاز داریم تا شرایط را برای کاهش جرم و فساد مالی فراهم کنیم که از جمله مهم‌ترین آن‌ها پول شویی در بیمه است. از دید محقق این پژوهش، سلامت اقتصادی پیش نیاز برای تأمین امنیت اقتصادی، عدالت اقتصادی و نیز تحقق اقتصاد مقاومتی می‌باشد. مفاسد و جرائم اقتصادی از مواردی است که دارای ابعاد و مظاهر در جوامع است که می‌تواند تأثیری مستقیم در ناکارآمد کردن ساز و کارهای دولت در تنظیم جریان اقتصاد در عرصه‌های فردی و اجتماعی داشته باشد. پدیده فساد، رانت، قاچاق و مجموعه جرائم اقتصادی، که پول شویی ارتکاب آن‌ها را تقویت می‌کند، از جمله مهم‌ترین موضوعاتی هست که امنیت اقتصادی و به تبع آن امنیت ملی کشور را تهدید می‌کند و می‌تواند منجر به بروز فقر و محرومیت در جامعه گردد. از سوی دیگر گسترش مفاسد و جرائم و عدم شفافیت اقتصادی به ویژه در بازارهای مالی همچون بیمه و نبود قوانین بازدارنده قوی و ضعف دستگاه‌های نظارتی و اجرا نکردن صحیح راهکارهای پیشنهادی تحقیق پیشرو، نمی‌توان انتظار داشت تا جلو زمینه‌های ایجاد فساد گرفته شود و تا زمانی که این مسائل وجود داشته باشد نمی‌توان سطح قابل قبولی از امنیت اقتصادی و امنیت ملی در تمامی

ابعاد تحقق یابد. از سوی دیگر برای تحقق امنیت اقتصادی و اقتصادی مقاومتی، باید دست مفسدین و سایر ابعاد آن کوتاه شود تا با برقراری امنیت اقتصادی و اقتصاد مقاومتی، زمینه عدالت آن نیز برقرار گردد. لذا برای تحقق امنیت اقتصادی در راستای اقتصاد مقاومتی نخست باید عوامل مهم فاسد را شناخت؛ که پول‌شویی یکی از مهم ترین آن‌هاست به ویژه در بازارهای مالی و بیمه. در این راستا بایستی تمامی دستگاه‌ها و سازمان‌ها از جمله قوه مقننه با اصلاح، تصویب یا لغو برخی موارد از قانون و قوه قضاییه و مجریه با برخورد قاطع و قانونی و نظارتی خود، زمینه سلامت اقتصادی و تحقق اقتصادمقاومتی را فراهم آورند.

به دلیل گستردگی و اهمیت موضوع پول‌شویی و تنوع بخش‌ها و ارگان‌هایی که در آن پول‌شویی صورت می‌گیرد؛ محققان می‌توانند به بررسی روش‌های همچون پول‌شویی الکترونیکی یا ابزارها و نرم‌افزارهای برای کنترل و پیشگیری از پول‌شویی به عنوان موضوعات پژوهشی به تحقیق بپردازند.

جدول شماره (۱۲) گزیده‌ای از پیشنهادات در جهت کاهش ارتکاب جرم پول‌شویی

شماره فرضیه	فرضیه‌های پژوهش	آزمون فرضیات	راهکارهای پیشگیری (یافته‌های پژوهش)	نمره راهکارها
۱-فرضیه اصلی	پول شویی و تبعات آن موجب تضعیف امنیت اقتصادی ایران می‌شود.	با ضریب مسیر ۰/۴۲ و $t=۶/۹۱$ تأیید شد.	۱- مطابقت و اطمینان از صحت اطلاعات اخذ شده اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی خدمات بیمه‌ای با مندرجات مدارک شناسایی معتبر، طبق ماده ۸ قانون مبارزه با پول شویی توسط شرکت بیمه	۹/۲۲
۲-فرضیه فرعی	پول شویی منجر به تحمیل هزینه‌های مستقیم آشکار بر نیروهای قضایی و انتظامی کشور می‌شود.	با ضریب مسیر ۰/۷۳ و $t=۱۰/۹۶$ تأیید شد.	۲- خودداری موسسه بیمه از ارائه خدمات پایه به صورت الکترونیکی بدون شناسایی کامل متقاضی خدمات بیمه‌ای و نیز انجام هرگونه عملیات بیمه‌ای الکترونیکی غیر قابل ردیابی یا بی نام	۸/۹۲
۳-فرضیه فرعی	پول شویی منجر به توسعه دامنه فساد اقتصادی در کشور می‌شود.	با ضریب مسیر ۰/۷۵ و $t=۱۱/۲۶$ تأیید شد.	۳- اطمینان از صحت اجرای کنترل‌ها و نظارت‌های مؤثر مجموعه مقررات مبارزه با پول شویی، هنگام انجام معاملات از طریق واسطه‌ها با به کارگیری فناوری های جدید، توسط موسسه بیمه	۸

۸	۴- کسب اطلاعات درباره هدف و ماهیت اصلی از برقراری روابط تجاری یا انجام معاملات با موسسه بیمه	با ضریب مسیر ۰/۷۴ و $t=۱۱/۲۶$ تأیید شد.	پول شویی منجر به تخریب نهادهای مالی کشور می‌شود.	۴-فرضیه فرعی
۸	۵- اطلاع ارزش معاملات به واحد اطلاعات مالی در معاملات با کشورها و مناطقی که از سوی دبیرخانه شورای پول شویی، مناطق پرخطر اعلام شده است توسط مؤسسات بیمه	با ضریب مسیر ۰/۷۹ و $t=۱۲/۱۱$ تأیید شد	پول شویی ایجاد حساب‌های قیمت در کشور را به دنبال دارد.	۵-فرضیه فرعی
۷	۱۶- طراحی و اجرا برنامه آموزشی لازم در زمینه مبارزه با پول شویی و شیوه اجرای وظایف محوله برای کارکنان بخش عملیات اتکایی خارجی و معاملات برون مرزی با هماهنگی دبیرخانه توسط موسسه بیمه جهت رعایت قوانین و مقررات مبارزه با پول شویی	با ضریب مسیر ۰/۵۷ و $t=۸/۲۲$ تأیید شد.	پول شویی بی‌ثباتی در بازارهای کشور را به دنبال دارد.	۶-فرضیه فرعی

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- آزادی، عباس (۱۳۸۹). بررسی و تحلیل مبارزه با پول‌شویی در بورس اوراق بهادار ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران مرکز، دانشکده علوم اقتصادی.
- احمدی‌نژاد منفرد، مریم (۱۳۸۸). پول‌شویی، سیستم‌های مالی، شامل آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، توسعه صادرات، سال ۱۳، ش ۷۸، فروردین و اردیبهشت.
- اردبیلی، هاله، (۱۳۸۲). پول‌شویی، روش‌ها و تأثیرات آن در ایران و جهان، پژوهشنامه اقتصادی، پاییز و زمستان، ش ۱۰ و ۱۱.
- بوریکان، ژاک (۱۳۷۶). بزهدکاری سازمان‌یافته در حقوق کیفری فرانسه، ترجمه‌ی علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله‌ی تحقیقات حقوق دانشگاه شهید بهشتی.
- بیابانی، غلامحسین و عصار، محمدتقی (۱۳۸۸). پول‌شویی، خطری برای امنیت اقتصادی و اجتماعی، مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی، خرداد و تیر، ش ۲۶۱ و ۲۶۲.
- پرتوی، ناصر (۱۳۸۴). پول‌شویی، فصلنامه دانش و پژوهش حسابداری، سال اول، ش ۲.
- تذهیبی اصفهانی، فریده (۱۳۸۴). پول‌شویی و سیستم بانکی، زعیم، چاپ اول، تهران.
- تذهیبی اصفهانی، فریده (۱۳۸۱). تطهیر پول، چاپ اول، انتشارات زعیم.
- تصدیقی، بهروز (۱۳۸۸). تاریخ‌خانه‌های اقتصادی و پول‌های سیاه، مجلس و پژوهش، ش ۳۷، سال دهم.
- جزایری، مینا (۱۳۸۲). پول‌شویی، فصلنامه مؤسسات مالی، مجلس و پژوهش، سال ۱۵، ش ۲۷.
- جمشیدی‌فرد، سعید (۱۳۸۶). مبارزه با پول‌شویی، مجله حسابرس، ش ۳۸.
- حسینی‌نژاد، حسین‌قلی (۱۳۷۳). حقوق کیفری بین‌الملل، پژوهشکده اقتصادی، تهران.
- حیدری، علیمراد (۱۳۸۳). جرم‌انگاری پول‌شویی، فصلنامه فقه و حقوق، سال اول، ش ۸.
- خامسیان، فرزانه؛ بردال، زهرا و بردبار، آزاده (۱۳۹۰). پول‌شویی و روش‌های جلوگیری از آن در صنعت بیمه، پژوهشکده بیمه، بهمن و اسفند، گزارش موردی ۸.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۸۸). روش تحقیق در علوم رفتاری، تهران، نشر آگاه، چاپ ۱۳.
- سلیمانی، حمیدرضا و عزیززاده، فاطمه (۱۳۸۸). پول‌شویی و نگاهی به قانون مبارزه با پول‌شویی، بیک نور، سال ۸، ش ۴.
- سلیمی، صادق (۱۳۸۲). جنایات سازمان‌یافته فراملی، انتشارات صدرا، تهران.
- سلیمی، صادق (۱۳۸۱). تطهیر پول در اسناد بین‌المللی و لایحه مبارزه با پول‌شویی، مجله تخصصی الهیات و حقوق، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، سال ۲، ش ۴.

- صبوری دیلمی، محمدحسن و شفیعی، سعیده (۱۳۸۸). پیامدهای پول شویی و راهکارهای پیکار با آن در ایران، مجله سیاسی-اقتصادی، ش ۷.
- علیمردانی، قربان علی (۱۳۸۶). بررسی پول شویی و ابعاد آن، پایان نامه کارشناسی دوره علوم انتظامی.
- معظمی، شهلا (۱۳۷۷). جرم سازمان یافته و راهکارهای جهانی مقابله با آن، نشر میزان، تهران.
- میرزاوند، فضل الله (۱۳۸۲). پول شویی به عنوان یک جرم مستقل، مجلس و پژوهش، ش ۳۷، سال ۱۰.
- وحدتی نیا، فرشید (۱۳۹۲). راهبردهای مبارزه با پول شویی، نشریه تعالی، نشریه تخصصی مدیریت، ش ۱۴.
- هارونی، فاطمه (۱۳۸۵). استانداردهای نظارتی بیمه در پول شویی، تازه‌های جهان بیمه، ش ۱۰۳.

منابع لاتین

- Ali AK. (2008) Using the Delphi Technique to search for empirical measures of local planning agency power.
- Turoff M, Linstone HA. (2008) The Delphi Method; Techniques & Applications. Available from <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/>.
- Husha, Charles A. & Stephan P.Harter.(2008) Research Methods in librarianship. Techniques & Interpretations, newyork.. Academic press. P; 176-178.
- Vlandetaj. (2006) Current Validity of the Delphi Method in Social Sciences Technological Forecasting & Social change.; 73(5);467-82

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی